

den herlige Ruin. — For at udfylde Billedet af dens Fortidsstiebn, har Hr. Prof. Brunius indledet sin udførlige, med sagtyndig Haand udkastede Beskrivelse over Bygningen i alle dens arkitektoniske Forhold, ved en Historie af Helsingborg Slot, samlet af Rilderne med berømmelig Flid og Grundighed; ligesom han slutter Skriftet med en ligesaa fortienstlig, af trykte og haandskrevne Rilder tilveiebragt Fortegnelse over de danske Befalingsmænd og Lehnsmænd paa Helsingborg Slot, fra den bekendte Giesker Johan Erlandsen (1258), indtil Doe Giedde til Lommerup (1656); hvorefter følger Fortegnelsen over de svenske Commandanter fra 1658. — Med en ved dette Skrift betydelig forøget Forrentning maae Historiens og Konstens Dyrkere see de øvrige Arbejder og Specialbeskrivelser over flere danske Bygninger i Skaane i Møde, hvortil Forf. i sin Forerindring giver Udsigt.

30. St. Knuds Kirke i Odense, dens Bygninger, Monumenter og andre Mærkværdigheder. En historisk Beskrivelse af H. P. Mumme, Cantor. Odense 1844. 335 S. 8vo (med 7 lithogr. Tavler.)

Den her første Gang fuldstændigt og udførligt beskrevne Kirke er hverken blandt de ældste eller største *), men horer til de smukkeste, ved Stilens Reenhed og Simpelt, og ved et klart, harmonisk Indtryk af det Hele, for Synet behageligste Kirkebygninger i Danmark (saavidt disse ere Ref. bekendt). Med Hensyn til dens Alder maae vi erindre, at Knud den hellige vel begyndte dens Bygning 1080, eller ikke længe derefter, uden at den dog ved hans Død 1086 endnu var færdig; men at den allerede i det 12te Aarhundrede (imellem 1143 og 1157) skal være afbrændt af Venderne; og at den brændte anden Gang 1247, (samme Aar som Sorø Kirke) da Hertug Abel lagde Odense i Aske. Ved den sidste Veilighed maa St. Knuds Kirke ganske

*) St. Knuds Klosterkirke, som er 93 Alen lang, 32 Al. 9 F. bred, er endog mindre end Klosterkirken i Maribo (fra Begyndelsen af det 13de Aarhundrede) der holder 103 Alen i Længden, og 36 Alen i den indvendige Brede.

være ombygget imellem (1247 og 1301); dens hele Charakter, og alle enkelte Partier i Bygningen, lige indtil Krypten — eller egentlig Kælderen under Choret — bære Præget af en Stil fra det 13de Aarhundreders sidste Halvdeel. (Jvf. S. 85.) Men den var, skøndt anlagt og opført i sine Hoveddele omtrent ved A. 1301, endnu paa den Tid langt fra ikke fuldført; og menes neppe engang ganske at have været det 40—50 Aar derefter. (S. 86. 87.) Flere Bygmestere have haft Deel i afvigende Planer til Bygningen (S. 92. 93); men ikke desmindre finder man dog „den harmoniske Giennemtrængen og Sammensmeltning af alle Bygningens Partier til en eneste stor Heelhed, som er Spidsbuestilens væsentligste Særkiende. Vi finde i St. Knuds Kirke det tidligste Exempel herpaa hos os; og, om ikke det største, dog i sin Heelhed det skønneste.“

Vi anføre disse Steder af den interessante og meget oplysende konsthistoriske Afhandling over „St. Knuds Kirke, betragtet som et Monument i Spidsbuestilen“, hvormed Hr. Prof. Høyen har beriget Vogen. (S. 85—104.) I Anledning af denne Kirkes Sammenligning med andre i Danmark, hedder det sammest. S. 102: „Chorene i Slesvig's og Aarhus' Cathedraler gjøre ved deres høie Vinduer et større og driftigere Indtryk; men disse Kirkers Kors og Langhuse ere sammensatte af høist forskellige Stilarter, og det er folgelig kun en enkelt Deel her kan komme i Betragtning. Stiftskirken i Maribo.... er større end St. Knud; men den taber sig for meget i Bredden; dens simple, ottekantede Piller savne den rigere Ledføring; og den hører desuden (ligesom Choret i Aarhus) til de Kirker, hvis Skibe ere næsten af eens Høide, og som derfor, især paa Grund af Belysningen, have et mere almindeligt Udseende.“ *)

Saa heldig Vogens Forf. har været i at kunne meddele en saa betydelig Sielendehed, som et trykt Bidrag til den danske Konsthistorie, af Prof. Høyen: saa samvittighedsfuld har han tillige selv været i at benytte alle tilgængelige Kilder (hvoriblandt

*) Andre, og endnu interessantere Sammenstillinger med Domkirkerne i Ribe og i Roskilde, forekomme S. 99, 100, hvor Prof. Høyen karakteriserer den egentlig udmærkede Stil i St. Knuds Kirke,

ogfaa utrykte) til at give sin Bog baade Nøiagtighed og en stor Fuldstændighed, i Forening med ikke faa specielle Oplysninger; saavel af antiquariske og monumentale Gjenstande (hertil horer ogsaa den lærde, af Dr. C. Paludan-Müller meddeelte Forklaring over Biskop Gísicos bekiendte, i Muursteen indbrændte Inscription udenom endeel af Kirken), som til Familiers og Personers Slægt- og Levnetsforhold, der have fundet Gravsted i St. Knuds Kirke.

Overhovedet er denne Bog et i sin Art agtværdigt og til sin Bestemmelse vel svarende Arbejde; og om den endog ikke i det historiske Parti er saa indholdsrigt, som i det beskrivende, saa bør man altid tænke paa, at det ikke var Forf.s Hensigt, saa lidt som det kunde svare til Bogens Bestemmelse, at give f. Ex. en fuldstændig Historie af St. Knuds Kloster, hvortil Kirken horte. I Alt hvad der vedkommer Kirkens Localitet, Monumenter, Reliquier, Prydelse, Bygningsmaade, Begravelser, Gravskrifter m. m. er Forf. den nøiagtigste og paalideligste Veileder, man vil kunne finde; og ligesom St. Knuds Kirke i Odense nu er i Besiddelse af en af de bedste historiske Beskrivelser, man eier over nogen af Landets Kirker: saaledes var det at ønske, at denne Bog maatte fremkalde lignende og ligesaa gode Skrifter over alle vore Hovedkirker; og at saaledes i det mindste een Green af den danske historiske Topographies Literatur, der en Tid lang ganske har ligget i Dvale, atter maatte komme til Live.

og bl. a. viser, hvorfor den mere fuldendte Heelhed og Consequent i den sidste gjør en saa fordeelagtig Birkning. Det har været Anm. meget behageligt, at træffe en Anmærkning af den lærde Forf. S. 100, hvor han bemærker, saavel visse incongruente Bestaendigheder ved Halsøilerne og Hvalvingerne i Sorø Kirke; som ogsaa Uoverensstemmelsen imellem denne Kirkes oprindelig rundbuede Stil, og de tilføiede Spidsbuer. Denne Omstændighed er i sildigere Aar oftere falden Anm. i Minde, og har ved flere Leiligheder bibragt ham Ubished i at danne sig en tydelig Forestilling om denne Kirkes Bygningsforhold efter Branden 1247. Nu seer han Prof. Høyen her ligesom erklære det for en feilagtig Mening: »at Sorø Kirke er en ny Bygning, opført paa en ny Plads,» og at nævne »den Absalonste Bygning« (s: Kirken før Branden 1247.) Anm. finder saaledes her sin egen, skøndt hidtil temmelig ufuldstændig Beskrivelse, som han selv endnu ikke havde dristet sig til at udtale.